

55. 2

ACC. N:R M. 16008: 1-8.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Landskap: Skåne Upptecknare: Monika Minnhagen, Lund
Härad: Berättare: Fröken Rydbeck Lund
Socken: Lunds stad Berättarens yrke: innehar konstbod på Petri
Kyrkogata
Uppteckningsår: 1963 Född år 1884 i Lund

Stadens utseende. s. 1.
Utflyktsmål. s.2-2,6.
Affärer och hus. s. 2.
Gård för böndernas hästar. s. 2.
Studenterna. s. 2.
"Den akademiska jordemodern." s. 2-3.
Original. s. 3.
Julen. s. 3.
Advent. s. 3.
Lucia. s.3.
Nyår. s.3-4
Visit hos biskopen nyårsdagen. s.4.
Marie beb.dag. s.4.
Skärtorsdagen. s.4.
Påsk. s.4.
Valborgsmässoafton och 1:a maj. s.4.
Prästmöte. a.4-5.
Mikaeli bytte jungfrurna plats. s.5.
Marknader. s.5,7.
Födelsedagar. s.5.
Toddydagen. s.5.
Karl XII-dagen. s.5.
Bjudningar. s.5-6.
Studentserenader. s.6.
Slädpartier. s.6.
Nöjesliv. s.6.
Sommarnöje. s.6-7. vänd!

Skriv endast på denna sida.

Kyrktagning. s.7.
Tvättgumma. s.7.
Fattighuset. s.7.
Oxpromenaden. s.7-8.

Fröken Rydbeck's fader var urnakare i Lund och hon är
syster till framlidne professor Otto Rydbeck.

Minnen från Staden och personhistoriska minnen.

Vid nuvarande UB var Tunas ladugård belägen, och där
gick familjen ofta och tittade på djuren. Utanför fanns en
enorm gödselstack. På Tuna slott bodde Fröken Thomander och Fru
Warholm. Fröken Thomander hade korkskruvslockar och Fru War-
holm åkte med häst och vagn till kyrkan. Runt om var endast
åkrar och just vid Gerdagatan kallades området Hyphoffs-lyckan.
Där började bebyggas 1908. Vägen mot Essen-Möllers hus var
nuv.
bebyggd på ena sidan och just vid nr 8 gick en pilvall
tvärs över Sölvegatan. Vid snösmältningen var hela denna gata
en flod. Hon brukade leka här som mycket liten - spelade topp,
hoppade hage och rullade kula. Om vintrarna åkte alla barn
på långa kälkar från nuv. UB ner till Krafts Torg. Skidor före-
kom också och på Pålsjö dammar var fina skridskobenor. Nedan-
för UB fanns en damm som kallades Vanniga-dammen och hit vandrade
familjer med barn och nat. Man hade den som utflyktsnål på

ACC. N:R M. 16008:2.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

söndagarna för det fanns ankor i dammen. Ett annat utflykts-
mål var Tuna slott, som låg långt utanför staden, och Östra
Tornvägen ledde dit. Nuv. Andreassons Speceriaffär var sista
utposten åt det hållet.

Vid Stadsparken fanns små hus med trädgårdar till, som
vette mot Gyllenkroks allé. Många trädgårdsmästare bodde här.
Bland affärer i stan mindes Fröken Rydbeck Isbergs, där Syd-
svenskan ligger nu. Där fanns en gård för böndernas hästar.
I det s.k. Kalenderhuset hyrde man ut rum. Annars bodde studenterna
mest i familjer och åt i matlag. Ett bekant sådant var Fröken
Callmers i Tomtegatsgatan och ett annat var Göteborgsmatlaget
vid Krafts Torg. Där uppbördsverket nu är beläget bodde Brink
med två vackra döttrar. Han lät bygga upp en hög mur för att
studenterna i den intilliggande studentkasernen inte skulle
kunna titta in. Muren kallades "Jerikos mur". Fröken Rydbecks
bror brukade berätta om studentkasernerna "Glädjen" och "Lyktan".
Var dessa varit belägna, visste hon emellertid inte. Mitt emot
nuv. Wickmans speceriaffär fanns ett hus med en stork som

ACC. N:R M. 16008:3.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

vindflöjel och där bodde "den akademiska jordemodern". Barnens klocka var väktaren i Domkyrkans torn, som blåste var kvart. Massor med barn lekte i Lundagårdsbacken. Av original mindes hon endast "den engelske prästen", som gick omkring i slängkappa och sandaler och som alla barn var rädda för.

Beträffande Årsfester och familjehögtider berättade hon om hur folk tiggde särskilt mycket vid jultiden och om hur särskilt många sligpubbar gick omkring. Julförberedelserna började med att lutfisken lades i blöt i pottaska på Anna-dagen. Advent firades visserligen med att man tände ljus men det var inte något bestämt antal. Lucia firades vart 3de år av studenterna. Den sötaste studenten blev korad till Lucia och måste bära peruk. Festen började vid 3-tiden på natten och man hämtade biskopen sist. Man hoppade över bålet precis som nu. Julkärve och julgran fanns med inga julkort. Biskop Billing predikade i julbönen kl. 4 och dit gick alla. Sedan åt man lutfisk, gröt och man fick julklappar. Julottan hölls av domprosten.

På Nyårsaftonen vakade man in det nya året. Man hade

ACC. N:R M. 16008 #

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

en sorts snällare men inga raketer. Tiden fördrövs genom att lotta ut småsaker i ett nyårslotteri. På Nyårsdagen gick man i nyårsotta och alla präster och akademiker avlade visit hos biskopen.

På Marie Bebådelsedag kunde hon inte erinra sig, att det serverades våfflor. Möjligen en uppländsk sed, trodde hon.

Skärtorsdagen klippte man ut rakor och stegar och fäste på ryggen på folk. Det kallades att man reste till Blåkulla och hon vågade knappt gå ut. Utklädda påskkäringar förekom inte.

På Påskaftonen rullade man påskägg. Man använde en tegelpanna med sand på. Den som krockade flest ägg vann. Äggen målades med avkok på saffran, om de skulle vara gula. Om man ville ha den flanniga tog man sidenlappar, lökringar eller silkepapper och virade om. De koktes alltså omvändade.

På Valborgsmässoaftonen vispade man äggtoddy och på 1:sta maj serverades förlorade ägg med spenat. Det var lättlagat och jungfruna var lediga.

På höstarna violade det av svartrocksklädda herrar under

de dagar, då det var prästmöte.

Vid Mikaëlil var det katastrof i hushållet, medan jungfruna bytte plats. De hade då 4 dagars ledighet. Marknad inföll alltid samtidigt. Barnen var lite rädda. Folk var lite småfulla, promenerade arm i arm och köpte karameller.

Lövprydning vid födelsedagar kunde hon möjligen erinra sig.

Ungäges- och nöjesliv. På Toddydagen spelade man topp utanför Akademiska föreningen. Hon hade hört att dagen firades till minne av Ola Toddy, som skänkt en klöcka till AF. Utklädsen var som nu men toddygubbarna var livligare, brukade t. ex. springa tvärs genom hus och affärer. Toddyblad och spex precis som nu.

På Karl XII-dagen samlades studenterna vid 6-tiden utanför AF och gick via Sydsvenskans hörn ner till Katedralskolan. De medförda facklorna kastades till ett bål och det sjöngs fosterländska sånger.

Bland biudningar mindes Fröken Rydbeck julkalasen

ACC. N:R M. 16008:6.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

hos professor G. Ljunggren. Hela familjerna inbjöds och barnen brukade sitta i trapporna. Studentserenader var vanliga och medicinarna brukade ordna slädpartier till Dalby. På somrarna kunde man hyra charabang och åka till Bjärred. På våren till Dalby för att se på vitsipporna. Olssons hade 60 hästar till uthyrning. Till Bökeberg kom man med tåg.

Sällskapsspektakel uppfördes. Fröken Rydbeck mindes särskilt "När seklet var ungt". Man samlades hemma hos familjer och spelade och sjöng. Professorskan Bendtz skrev tillfällig-hetsvin. Teater spelade man också.

För att komma till sommarnöjet i Falsterbo åkte familjen först tåg till Vellinge och sedan antingen charabang ~~xxx~~ eller diligens. Bagaget åkte i särskild vagn. Det fanns bara två somargästfamiljer i Falsterbo förutom Rydbecke. Korna och gässen gick på gatorna. "Hören" hämtade korna varje morgon. "Hören" var alltså en gubbe. Och han drev dem ut på lungen och kom hem med dem på eftermiddagen. Då brukade gässen också komma hem. De drevs med rassel och piska. En bostad på 4 rum kostade

30:- kr. för en ~~connar~~. År 1905 byggde de själva ett hus på heden. Fröken Rydbeck visade kort på, hur de spelade tennis i Falsterbo. En bana var utritad med kalk på gräset.

Fröken Rydbeck's syster kom ihåg, att kyrktagning förekom i slutet på 1800-talet.

Arbetsliv o. dvl. Tvättgunnan kom kl. 4 på morgonen och höll på till 10 på kvällen. Hon hade i lön 3:-kr. om dagen ~~jätte~~ mat. Det var tvätt varannan måndag. Två fattighusgubbar kom för att hämta tvätten till mangling. Man manglade ^{PÅ FATTIGHUSET} ~~i~~ fastighet på Lilla Algatan. Där stod gubbar inne på gården och hackade sten till ~~maskadan~~. Över fattighuset stod "He der inte vill arbeta han skall heller icke äta."

Marknad hölls en gång i månaden på Mårtenstorget. På Svartbrödragatan gick bondhustruna och promenerade i henvädda knallblå och illgröna kjolar. På marknaden såldes tyg, karameller och grönsaker. Positivhalare fanns med fåglar med lyckobrev. Hästmarknaden var på Clemenstorget. Man sprang med hästarna. Gatan framför nuv. Systembolaget kallades Oxpromenaden. Bakom

där fanns karuseller med mystiska danser och dyl.